

لا اله الا الله

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

رساله دوره دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی

بررسی تصرفات مولانا در حکایات صوفیه

حسن حیدرزاده سردرود

استاد راهنما

دکتر ناصر نیکوبخت

خرداد ۱۳۸۹

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

رساله دوره دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی

بررسی تصرفات مولانا در حکایات صوفیه

نگارنده

حسن حیدرزاده سردرود

استاد راهنما

دکتر ناصر نیکوبخت

استادان مشاور

دکتر سعید بزرگ بیگدلی

دکتر مریم مشرف

خرداد ۱۳۸۹

باسمه تعالی

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی رساله آقای حسن حیدرزاده سردرود تحت عنوان:

بررسی تصرفات مولانا در حکایات صوفیه

را از نظر شکل (فرم) و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای دریافت درجه دکتری تخصصی (Ph.D) پیشنهاد می‌کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	آقای دکتر ناصر نیکوبخت	دانشیار	
۲- استاد مشاور	آقای دکتر سعید بزرگ بیگدلی	دانشیار	
۳- استاد مشاور	خانم دکتر مریم مشرف	دانشیار	
۳- استاد ناظر (داخلی)	آقای دکتر غلامحسین غلامحسین زاده	استادیار	
۴- استاد ناظر (داخلی)	آقای دکتر حسینعلی قبادی	دانشیار	
۵- استاد ناظر (خارجی)	آقای دکتر محمد حسن حائری	دانشیار	
۶- استاد ناظر (خارجی)	آقای دکتر ابوالقاسم رادفر	استاد	
۷- نماینده تحصیلات تکمیلی	آقای دکتر غلامحسین غلامحسین زاده	استادیار	

آیین نامه چاپ پایان نامه های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی- پژوهشی دانشگاه است بنابراین این به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر حاصل رساله نگارنده در رشته زبان و ادبیات فارسی است که در سال ۱۳۸۹ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی آقای دکتر ناصر نیکوبخت، مشاوره آقای دکتر سعید بزرگ بیگدلی و سرکار خانم دکتر مریم مشرف از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر شماره چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، پنجاه درصد بهای شمارگان کتاب چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتاب های عرضه شده نگارنده برای فروش تأمین کند.

ماده ۶: اینجانب حسن حیدرزاده سردرود دانشجوی رشته زبان و ادبیات فارسی مقطع دکتری تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا:

تقدیم بہ مردانِ خدا

سپاس و قدردانی

رستم از این نفس و هوا زنده بلا مرده بلا
زنده و مرده وطنم نیست به جز لطف خدا
رستم از این بیت و غزل ای شه و سلطان ازل
مفتعلن مفتعلن مفتعلن کشت مرا

اینک که به یاری یزدان راه گشای، تدوین این رساله به پایان رسید، بر این دانشجو، واجب است که شاکر زحمات فراوان راهنمایان این رساله باشم.

از استاد راهنمای ارجمند دکتر ناصر نیکوبخت و از استادان مشاور دکتر سعید بزرگ بیگدلی و دکتر مریم مشرف که مجموع راهنمایی ها و مشاوره های آنان مرا به این راه کشاند و در آن به سر منزل رساند، تشکر می کنم.

از دیگر استادان معظّم گروه ادبیات فارسی، آقایان دکتر غلامحسین غلامحسین زاده و دکتر حسینعلی قبادی که از راهنماییها و زحمات آنان هم در کلاس درس و هم در دوره تألیف رساله بهره‌ها برده‌ام، سپاس گزارم.

از خانم خودم و شریک زندگی‌ام که زحمت تایپ این رساله را کشیده‌اند، نیز قدردانی می کنم.

این همه گفتیم لیک اندر بسیج بی عنایات خدا هیچیم هیچ

چکیده

مولانا جلال الدین محمد بلخی از شاعران برجسته عرفان اسلامی است که در مثنوی معنوی و دیگر آثار خود کوشیده با اتکا به حکایات بسیاری از مفاهیم و آموزه های دینی، فلسفی، عرفانی، کلامی و ... را برای مخاطب تبیین نماید. بخشی از این داستانها حکایات صوفیه است که اکثر آنها در متون قبل از مولوی ریشه دارد. پرسش اصلی تحقیق این است که شگردهای مولانا در بازسازی حکایات صوفیه چگونه است؟ این پژوهش در پی آن است که به این پرسش پاسخ دهد و تصرفات مولانا در حکایات صوفیه را (در حوزه عناصر داستان) دسته‌بندی، و هدف وی را از این تغییرات تحلیل نماید. این تحقیق به شیوه توصیفی - تحلیلی و مقایسه ای صورت پذیرفته و غالب منابع مرتبط با آثار صوفیه و مولوی بررسی شده است.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، تصرفات مولانا را در چند حوزه می توان بر شمرد: ۱. در حوزه درونمایه عمده تغییرات وی بسط درونمایه و تغییر آن است. بسط درونمایه از راههایی مثل افزودن یا بسط گفتگو، افزودن کنش، بیان و نتیجه‌گیری مستقیم راوی صورت می‌گیرد و باعث تنوع درونمایه و تکثر معنایی حکایت می‌شود. ۲. در حوزه زاویه دید و روایت، عمده تغییرات مولانا حذف و تنکیر راوی، تغییر زاویه دید از اول به سوم شخص، حضور پررنگ راوی در نقش راوی دانای کل و مفسر، شکست روایت به واسطه عواملی چون تداعی و تعلیم و توضیح است. عمده این تغییرات در جهت پروراندن درونمایه و دادن آزادی عمل به مولانا برای بیان معانی مختلف و توجه به خواننده و لزوم ارشاد صحیح او بوده است. ۳. در حوزه شخصیت، عمده تغییرات مولانا تنکیر شخصیت، تغییر نام شخصیت، افزودن شخصیت، تبدیل شخصیت گروهی به فردی و برعکس، افزودن شخصیت‌پردازی مستقیم و غیر مستقیم، برجسته کردن شخصیت فرعی بوده است. این تغییرات باعث جذابیت داستان و افزودن واقعیت‌نمایی و تقویت پیرنگ آن شده است. ۴. در حوزه گفتگو، عمده تغییرات مولانا بسط و افزودن گفتگو و در برخی موارد توجه به لحن شخصیت‌هاست. این تغییرات هم در جهت طرح و بسط درونمایه و هم در جهت واقعیت‌نمایی و افزودن بر جنبه ادبی و زیبایی حکایت است. ۵. در حوزه کنش، عمده تصرف مولانا افزودن کنش است که باعث پویایی و تحرک حکایت شده و آن را از یکنواختی و ایستایی و گفتگوی صرف درمی-آورد. ۶. در دو حوزه زمان و مکان، و پیرنگ تصرفات مولانا چندان چشمگیر نیست. عمده هدف مولانا از تصرفات، تعلیم درست و غیر مستقیم مستمعان است، حتی وی آنجا که با شگردهایی در پی جذابیت بخشیدن به حکایات است، هدف تعلیم را در ضمیر خود دارد چرا که با این جذابیت بخشی در پی آن است که مستمع را به شنیدن معارف آماده کند.

واژگان کلیدی: مولوی، حکایات صوفیه، عناصر داستان، داستان‌پردازی مولانا، تصرفات مولانا.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق
۲.....	۱-۱- بخش اول: کلیات
۲.....	۱-۱-۱- مقدمه
۳.....	۱-۱-۲- تعریف مسأله و بیان سؤالهای اصلی تحقیق
۵.....	۱-۱-۳- ضرورت و پیشینه تحقیق
۷.....	۱-۱-۴- فرضیه های تحقیق
۷.....	۱-۱-۵- هدفها
۷.....	۱-۱-۶- روش تحقیق
۸.....	۱-۱-۷- مراحل و روش کار
۸.....	۱-۱-۷-۱- مرحله اول: کتابشناسی
۱۰.....	۱-۱-۷-۲- مرحله دوم: استخراج حکایات صوفیه
۱۸.....	۱-۱-۷-۳- مرحله سوم: مآخذشناسی
۲۰.....	۱-۱-۷-۴- مرحله چهارم: مقایسه روایت مولانا با روایات پیشینیان

- ۲-۱- بخش دوم: جایگاه حکایت در ادبیات عرفانی ۲۲
- ۱-۲-۱- مقدمه ۲۳
- ۲-۲-۱- مروری کوتاه بر تاریخ حکایات صوفیه ۲۴
- ۳-۲-۱- اغراض و کارکرد حکایات صوفیه ۲۵
- ۱-۳-۲-۱- ترغیب و تشویق مریدان به سلوک ۲۵
- ۲-۳-۲-۱- تعلیم ۲۷
- ۳-۳-۲-۱- تسهیل مباحث پیچیده ۲۷
- ۴-۳-۲-۱- توضیح و تمثیل ۲۸
- ۵-۳-۲-۱- عبرتگیری و تنبیه ۲۸
- ۶-۳-۲-۱- نقد اجتماعی ۲۹
- ۷-۳-۲-۱- تفرج خاطر ۲۹
- ۴-۲-۱- حکایات صوفیه در آثار مولوی ۳۰
- ۵-۲-۱- انواع حکایات از نظر مأخذشناختی ۳۲
- ۱-۵-۲-۱- حکایات بی مأخذ ۳۲
- ۲-۵-۲-۱- حکایات مأخذ دار ۳۳
- ۶-۲-۱- تقسیم بندی حکایات مأخذدار ۳۴
- ۱-۶-۲-۱- حکایات کم تغییر ۳۴
- ۲-۶-۲-۱- حکایات دارای دخل و تصرف ۳۵

فصل دوم: تحلیل حکایات.....	۳۸
۱-۲- حکایت شیرین شدن میوه تلخ.....	۳۹
۲-۲- حکایت مرید خرقانی.....	۵۶
۳-۲- حکایت شیخ اقطع.....	۷۶
۴-۲- حکایت زنبیل بافتن شیخ اقطع.....	۹۳
۵-۲- حکایت حلوا خریدن شیخ احمد خسرویه.....	۹۹
۶-۲- حکایت نود غزو عیاضی.....	۱۱۹
۷-۲- حکایت مژده بایزید.....	۱۳۰
۸-۲- حکایت خواندن شیخ ضریر مصحف را.....	۱۴۵
۹-۲- حکایت ذوالنون در بیمارستان.....	۱۵۸
۱۰-۲- حکایت کارد زدن مریدان بر بایزید.....	۱۷۲
۱۱-۲- حکایت ابراهیم ادهم در لب دریا.....	۱۸۰
۱۲-۲- حکایت ترک ملک ابراهیم ادهم.....	۱۹۱
۱۳-۲- حکایت درویش در کشتی.....	۲۰۲
۱۴-۲- حکایت بانگ توله سگ در شکم مادر.....	۲۱۳
۱۵-۲- حکایت زاهد ممتحن توکل.....	۲۲۲
۱۶-۲- حکایت حج بایزید.....	۲۳۰
۱۷-۲- حکایت زاهد خوشحال در قحطی.....	۲۳۹

- ۱۸-۲- حکایت صوفی مراقب ۲۴۶
- ۱۹-۲- حکایت نور عبدالله مغربی ۲۵۲
- ۲۰-۲- حکایت احتراز بایزید از آب خوردن ۲۵۸
- ۲۱-۲- حکایت ابراهیم ادهم در پی آهو ۲۶۴
- ۲۲-۲- حکایت پرسش از دیدار حق ۲۷۰
- ۲۳-۲- حکایت روزی غیبی فرزند درویش ۲۷۴
- ۲۴-۲- حکایت گبر زمان بایزید ۲۷۷
- ۲۵-۲- حکایت مرید خائف از گرسنگی ۲۸۱
- ۲۶-۲- حکایت گریه نکردن شیخ در مرگ فرزندان ۲۸۶
- ۲۷-۲- حکایت پرسش از گریه در نماز ۲۸۹
- ۲۸-۲- حکایت سن و ریش کشیش ۲۹۲
- ۲۹-۲- حکایت سؤال از سبب ترک ملک ابراهیم ادهم ۲۹۵
- ۳۰-۲- حکایت شرک بایزید ۲۹۸
- ۳۱-۲- حکایت خندان مردن عاشق ۳۰۱
- ۳۲-۲- حکایت پرسیدن بایزید از شغل ۳۰۳
- ۳۳-۲- حکایت جهان بدون مرگ ۳۰۵
- ۳۴-۲- حکایت پادشاه زاهد ۳۰۷
- ۳۵-۲- حکایت خواسته بایزید ۳۰۹

۳۶-۲ - حکایت ترساندن زاهد از کوری	۳۱۱
۳۷-۲ - حکایت جستجوی فقه الله بایزید	۳۱۳
۳۸-۲ - حکایت خواسته مرید شیخ سرزی	۳۱۴
۳۹-۲ - حکایت مکاشفه در چله	۳۱۵
۴۰-۲ - حکایت حبیب عجمی	۳۱۶
۴۱-۲ - حکایت دو درم رابعه	۳۱۹
۴۲-۲ - حکایت ایستاده نگه داشتن مریدان	۳۲۰
۴۳-۲ - حکایت کرامت زاهد در بادیه	۳۲۳
۴۴-۲ - حکایت فرجی	۳۲۶
فصل سوم: نتیجه گیری	
نتیجه گیری	۳۲۷
نتیجه گیری	۳۲۸
۱-۳ - تصرفات در حوزه موضوع و درونمایه	۳۲۸
۲-۳ - تصرفات در حوزه زاویه دید و روایت	۳۳۱
۳-۳ - تصرفات در حوزه شخصیت و شخصیت‌پردازی	۳۳۴
۴-۳ - تصرفات در حوزه گفتگو	۳۳۷
۵-۳ - تصرفات در حوزه کنش	۳۴۰
۶-۳ - تصرفات در حوزه زمان و مکان	۳۴۱

۳-۷- تصرفات در حوزه پیرنگ ۳۴۲

۳-۸- نگاهی کلی به تصرفات مولانا ۳۴۳

پیشنهادها ۳۴۶

فهرست مراجع ۳۴۷

پیوست (روایات مختلف حکایات در مآخذ) ۳۶۹

Abstract ۴۱۹

فهرست جداول

عنوان.....	صفحه
جدول ۱-۲- مقایسه دو روایت حکایت «شیرین شدن میوه تلخ» در مثنوی و صفة الصفوة.....	۴۳
جدول ۲-۲- مقایسه روایات مختلف حکایت «مرید خرقانی».....	۵۸
جدول ۳-۲- مقایسه دو روایت حکایت «مرید خرقانی» در مثنوی و تذکره.....	۶۰
جدول ۴-۲- مقایسه روایات مختلف حکایت «شیخ اقطع».....	۸۰
جدول ۵-۲- مقایسه دو روایت حکایت «شیخ اقطع» در مثنوی و صفة الصفوة.....	۸۱
جدول ۶-۲- مقایسه دو روایت حکایت «زنبیل بافتن شیخ اقطع» در مثنوی و صفة الصفوة.....	۹۴
جدول ۷-۲- مقایسه روایات مختلف حکایت «حلوا خریدن شیخ احمد خضرویه».....	۱۰۲
جدول ۸-۲- مقایسه دو روایت حکایت «حلوا خریدن شیخ احمد خضرویه» در اسرار التوحید و مثنوی... ..	۱۰۴
جدول ۹-۲- مقایسه روایات مختلف حکایت «نود غزو عیاضی».....	۱۲۱
جدول ۱۰-۲- مقایسه دو روایت حکایت «نود غزو عیاضی» در مثنوی و تذکره.....	۱۲۲
جدول ۱۱-۲- مقایسه دو روایت حکایت «مژده بایزید» در مثنوی و تذکره.....	۱۳۳
جدول ۱۲-۲- مقایسه دو روایت حکایت «خواندن شیخ ضریر مصحف را» در مثنوی و صفة الصفوة.....	۱۴۷
جدول ۱۳-۲- مقایسه روایات مختلف حکایت «ذوالنون در بیمارستان».....	۱۶۰
جدول ۱۴-۲- مقایسه دو روایت حکایت «ذوالنون در بیمارستان» در مثنوی و الهی نامه.....	۱۶۲
جدول ۱۵-۲- مقایسه دو روایت حکایت «کارد زدن مریدان بر بایزید» در مثنوی و تذکره.....	۱۷۳
جدول ۱۶-۲- مقایسه دو روایت حکایت «ابراهیم ادهم در لب دریا» در مثنوی و تذکره.....	۱۸۱
جدول ۱۷-۲- مقایسه دو روایت حکایت «ترک ملک ابراهیم ادهم» در مثنوی و مقالات.....	۱۹۳
جدول ۱۸-۲- مقایسه روایات مختلف حکایت «درویش در کشتی».....	۲۰۴

- جدول ۲-۱۹- مقایسه روایت حکایت «درویش در کشتی» در مثنوی و سایر منابع..... ۲۰۷
- جدول ۲-۲۰- مقایسه دو روایت حکایت «بانگ توله سگ در شکم مادر» در مثنوی و مجالس سبعه..... ۲۱۶
- جدول ۲-۲۱- مقایسه دو روایت حکایت «زاهد ممتحن توکل» در مثنوی و تلبیس ابلیس..... ۲۲۴
- جدول ۲-۲۲- مقایسه روایات مختلف حکایت «حج بایزید»..... ۲۳۱
- جدول ۲-۲۳- مقایسه دو روایت حکایت «حج بایزید» در مثنوی و مقالات..... ۲۳۲
- جدول ۲-۲۴- مقایسه دو روایت حکایت «زاهد خوشحال در قحطی» در مثنوی و تذکره..... ۲۴۰
- جدول ۲-۲۵- مقایسه دو روایت حکایت «صوفی مراقب» در مثنوی و مقالات..... ۲۴۷
- جدول ۲-۲۶- مقایسه دو روایت حکایت «نور عبدالله مغربی» در مثنوی و صفةالصفوة..... ۲۵۳
- جدول ۲-۲۷- مقایسه روایات مختلف حکایت «احتراز بایزید از آب خوردن»..... ۲۵۹
- جدول ۲-۲۸- مقایسه دو روایت حکایت «احتراز بایزید از آب خوردن» در مثنوی و تذکره..... ۲۶۱
- جدول ۲-۲۹- مقایسه روایات مختلف حکایت «ابراهیم ادهم در پی آهو»..... ۲۶۷
- جدول ۲-۳۰- مقایسه دو روایت حکایت «پرسش از دیدار حق» در مثنوی و کشفالاسرار..... ۲۷۱
- جدول ۲-۳۱- مقایسه روایات مختلف حکایت «روزی غیبی فرزند درویش»..... ۲۷۶
- جدول ۲-۳۲- مقایسه دو روایت حکایت «گبر زمان بایزید» در مثنوی و تذکره..... ۲۷۸
- جدول ۲-۳۳- مقایسه دو روایت حکایت «مرید خائف از گرسنگی» در مثنوی و تذکره..... ۲۸۳
- جدول ۲-۳۴- مقایسه دو روایت حکایت «گریه نکردن شیخ در مرگ فرزندان» در مثنوی و تذکره..... ۲۸۷
- جدول ۲-۳۵- مقایسه دو روایت حکایت «پرسش از گریه در نماز» در مثنوی و فیه ما فیه..... ۲۹۰
- جدول ۲-۳۶- مقایسه دو روایت حکایت «سن و ریش کشیش» در مثنوی و مناقب العارفين..... ۲۹۳
- جدول ۲-۳۷- مقایسه روایات مختلف حکایت «سبب ترک ملک ابراهیم ادهم»..... ۲۹۷
- جدول ۲-۳۸- مقایسه روایات مختلف حکایت «شرک بایزید»..... ۳۰۰
- جدول ۲-۳۹- مقایسه دو روایت حکایت «جهان بدون مرگ» در مثنوی و تذکره..... ۳۰۶
- جدول ۲-۴۰- مقایسه روایات مختلف حکایت «حبیب عجمی»..... ۳۱۸

جدول ۲-۴۱- مقایسه روایات مختلف حکایت « ایستاده نگه داشتن مریدان » ۳۲۲

جدول ۲-۴۲- مقایسه دو روایت حکایت «زاهد در بادیه» در مثنوی و الاولیا..... ۳۲۴

فهرست نمودارها

عنوان..... صفحه

نمودار ۱-۱- فراوانی حکایات صوفیه در آثار مولوی..... ۴۲

نمودار ۲-۱- حکایات صوفیه مشترک آثار مولوی و دیگران..... ۴۵

فصل اول

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱- بخش اول: کلیات

۱-۱-۱- مقدمه

مولانا جلال الدین محمد بلخی از بزرگترین مفاخر ادبی و عرفانی ایران و جهان است. امروزه وی و عرفان وی نه تنها مورد توجه شرقی‌هاست بلکه غربی‌ها نیز با عطش و علاقه فراوان به سراغ آثار او و یا ترجمه‌های آنها می‌روند. اشتها مولانا و روی آوری جهان غرب برای استفاده معنوی از وی و نیز تحقیق و تأمل در آثار و افکار او به قدری است که در سال ۱۹۹۷ آثار مولوی در آمریکا پرفروش‌ترین کتابها شناخته شد. متعاقباً کتاب «مولوی؛ دیروز و امروز؛ شرق و غرب» اثر فرانکلین دی لوئیس در آمریکا چاپ شده و باز هم از پرفروش‌ترین کتابها گردید. در چنین فضایی که فرمانروایی و سیطره معنوی مَلای روم، شرق و غرب را فرا گرفته، تحقیق در آثار او هر روز زیاده‌تر، دقیق‌تر و بالطبع دشوارتر می‌شود. برای ما ایرانیانی که وارث میراث گهرهای دریای مثنوی و دیگر آثار وی هستیم، واجب‌تر است که در شناخت و شناساندن مولانا تحقیق و تلاش بیشتری کرده و او و مقام عالی او را در عرصه ادبیات و عرفان روشنتر کنیم. از آنجا که حکایت، بخش بزرگی از آثار مولانا را در برمی‌گیرد، بی‌گمان یکی از این موارد تحقیق، بررسی همه‌جانبه این حکایات است. هرچند اکثر حکایات آثار مولوی در ادبیات پیش از او ریشه دارد، ولی تغییراتی که وی در آنها می‌دهد بسیار سنجیده و هدفمند بوده است. بررسی همین تغییرات و تصرفات می‌تواند یکی از مهمترین و مفیدترین و جذابترین زمینه‌های عرصه مولوی پژوهی باشد. به راستی مولانا با این حکایات چه کرده که حکایات او (نسبت به مآخذ خود) این چنین جذاب و زیبا شده است؟ هدف نهایی این رساله آن است که بدین پرسش عمومی پاسخ دهد و این تغییرات مولانا را در چهارچوب عناصر مهم داستانی دسته‌بندی و تحلیل نماید.